

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 255/2011-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 16. júna 2011 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. P. Ž..., t. č. vo výkone väzby, zastúpeného advokátom Mgr. Š. S., N., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Tost 9/2011 a jeho uznesením z 30. marca 2011, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. P. Ž. o d m i e t a pre zjavnú neopodstatnenosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 26. mája 2011 doručená faxom a 27. mája 2011 doplnená v origináli sťažnosť Ing. P. Ž. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojich základných práv na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn.

5 Tost 9/2011 a jeho uznesením z 30. marca 2011 (ďalej aj „uznesenie najvyššieho súdu z 30. marca 2011“).

Zo sťažnosti vyplýva, že uznesením vyšetrovateľa Prezídia Policajného zboru, Úradu boja proti korupcii bolo 23. marca 2011 sťažovateľovi vznesené obvinenie za zločin machinácie pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe podľa § 266 ods. 1, ods. 2 písm. c), d) a e) a ods. 3 písm. a) Trestného zákona formou spolupáchateľstva podľa § 20 Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. b) Trestného zákona v jednočinnom súbehu so zločinom podplácania podľa § 333 ods. 1, ods. 2 písm. a) a b) a ods. 3 Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. b) Trestného zákona.

Sťažovateľ bol 22. marca 2011 o 6.08 h ako podozrivá osoba zadržaný podľa § 85 ods. 1 Trestného poriadku a 23. marca 2011 bol prokurátorkou Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „prokurátor“) podľa § 87 ods. 1 Trestného poriadku podaný na príslušnom súde návrh na jeho vzatie do väzby.

Sudca pre prípravné konanie Špecializovaného trestného súdu Pezinok, pracovisko Banská Bystrica (ďalej len „špecializovaný súd“), uznesením sp. zn. Tp 28/2011 z 24. marca 2011 (ďalej len „uznesenie špecializovaného súdu z 24. marca 2011“) rozhodol okrem iného tak, že sťažovateľa podľa § 72 ods. 3 Trestného poriadku nechal do väzby a prepustil ho zo zadržania na slobodu. Proti uvedenému uzneseniu, a to proti výroku, ktorým špecializovaný súd rozhodol, že neberie sťažovateľa do väzby, a výroku, ktorým ho prepúšťa zo zadržania na slobodu, podal prokurátor v zákonnej lehote sťažnosť.

Najvyšší súd napadnutým uznesením okrem iného sťažnosťou prokurátora napadnuté uznesenie špecializovaného súdu z 24. marca 2011 zrušil a podľa § 72 ods. 2 Trestného poriadku vzal sťažovateľa do väzby z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku. Väzba začala sťažovateľovi plynúť od 30. marca 2011.

Sťažovateľ zastáva názor, že napadnutým postupom a uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu jeho základných práv na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy,

a to konkrétne jeho práva na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Za zjavný nedostatok odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu o vzatí do väzby považuje absenciu dostatočného odôvodnenia väzobného dôvodu voči jeho osobe.

Ďalej uviedol, že *„vlastné odôvodnenie väzobného dôvodu podľa § 71 ods. 1, písm. b) Trestného poriadku je nedostatočné, podopreté iba abstraktnými úvahami súdu. Je odôvodnené všeobecne veľmi stručne a s poukazom na predchádzajúce rozhodnutia. V žiadnom z rozhodnutí nie je individualizované a uvedené konkrétne konanie, preukázaním ktorého by bol založený dôvod väzby podľa § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku. Z ústavného hľadiska len možnosť dopustenia sa konania uvedeného v ustanovení § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku sama osebe bez preukázania konkrétnych skutočností, ktorú odôvodňujú obavu z takéhoto konania, nemôže byť dôvodom väzby.“*

Podľa názoru sťažovateľa *„Dôvody väzby v čase vyhlásenia uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky nejestvovali, súd ich existenciu založil na abstraktných úvahách. Najvyšší súd Slovenskej republiky v odôvodnení uznesenia uvádza, že jestvuje možnosť dopustenia sa konania mojej osoby, ako i spoluobvineného Ing. L. D. podľa § 71 písm. b) Trestného poriadku v súvislosti s počiatočným štádiom trestného konania. Reálnu obavu z možnosti takéhoto konania majú zakladať objektívne skutočnosti, a to konkrétne príbuzenský vzťah medzi mnou a korunným svedkom p. Š., ktorý je synom sestry mojej manželky, ako i skutočnosť, že podľa doposiaľ zabezpečených dôkazov som mal so spoluobvineným legalizovať príjmy z trestnej činnosti prostredníctvom firiem našich manželiek.“*

Sťažovateľ je toho názoru, že *«V čase rozhodovania Najvyššieho súdu Slovenskej republiky proti mne neboli v prípravnom konaní preukázané žiadne skutočnosti, ktoré by mohli konkrétne odôvodniť obavu, že budem konať spôsobom uvedeným v ustanovení § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku na naplnenie dôvodu na vzatie do väzby. Vzhľadom ku „korunnému svedkovi“ celého prípadu Bc. V. Š., žiadne pôsobenie alebo ovplyvňovanie jeho osoby nepripadalo do úvahy, nakoľko vzťahy medzi nami sú vážne narušené. V súčasnosti prebieha občianskoprávny spor na Okresnom súde v Nitre pod sp. zn.*

9 C/290/2010, v ktorom p. Š. žaluje svoju manželku o zaplatenie značnej sumy peňazí. Toto konanie nie je dosiaľ právoplatne ukončené.

Dôvody mojej väzby nemohli byť založené na reálnej obave z môjho „možného“ konania už zo samotnej logiky veci a z priebehu dovtedajšieho konania a dokazovania. Uznesením špecializovaného trestného súdu zo dňa 24. 03. 2011 sp. zn. Tp 28/2011 som bol sudcom pre prípravné konanie prepustený zo zadržania na slobodu. Verejné zasadnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vo veci rozhodovania o sťažnostiach prokurátora a spoluobvineného v tejto veci sa konalo dňa 30. 03. 2011. Medzi prepustením zo zadržania a vzatím do väzby som strávil na slobode šesť dní, počas ktorých som sa nedopustil žiadneho konania, ktoré by mohlo odôvodňovať obavu, že budem pôsobiť na svedkov, znalcov, spoluobvinených alebo inak mať vplyv na objasňovanie skutočností závažných pre trestné stíhanie.».

Sťažovateľ tvrdí, že v čase rozhodovania najvyššieho súdu o jeho vzatí do väzby nemohla existovať odôvodnená obava, že bude pôsobiť na svedkov, znalcov, spoluobvinených alebo inak mať vplyv na objasňovanie skutočností závažných pre trestné stíhanie, a preto podľa jeho názoru o jeho vzatí do väzby nebolo rozhodnuté zákonným spôsobom. Z toho dôvodu je podľa neho aj jeho väzba nezákonná.

Sťažovateľ navrhuje vydať tento nález:

„1. Základné práva a slobody sťažovateľa Ing. P. Ž., najmä čl. 17 ods. 1, čl. 17 ods. 2, čl. 17 ods. 5 Ústavy SR boli postupom a rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky uznesením sp. zn. 5 Tost 9/2011 zo dňa 30. 03. 2011 porušené.

2. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný nahradiť sťažovateľovi trovy právneho zastúpenia do dvoch mesiacov odo dňa právoplatnosti tohto nálezu.

3. Podľa § 56 ods. 6 zákona č. 38/1993 Z. z. sa ruší právoplatné rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Tost 9/2011 zo dňa 30. 03. 2011 v časti výroku, ktorým sa Ing. P. Ž. berie do väzby. Ústavný súd Slovenskej republiky prikazuje Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky, aby Ing. P. Ž... prepustil neodkladne z väzby na slobodu.“

Ústavný súd si na komplexné posúdenie veci vyžiadal od špecializovaného súdu jeho uznesenie z 24. marca 2011, s ktorým sa pri predbežnom prerokovaní sťažnosti oboznámil.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť

porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa čl. 17 ods. 1 ústavy osobná sloboda sa zaručuje. Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok. Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podstatou sťažnosti je námietka sťažovateľa, že bol vzatý do väzby aj napriek tomu, že v skutočnosti z jeho pohľadu neexistovali konkrétne okolnosti odôvodňujúce obavu, že bude pôsobiť na svedkov, znalcov, spoluobvinených alebo inak mariť objasňovanie skutočností závažných pre trestné stíhanie. Práve naopak, podľa názoru sťažovateľa existujúce konkrétne skutočnosti nasvedčovali opačnému záveru, keďže medzi prepustením zo zadržania a vzatím do väzby strávil určitý čas na slobode, počas ktorého sa nedopustil žiadneho takéhoto konania.

Ústavný súd zastáva názor, že z čl. 17 ods. 2 ústavy vyplýva neodmysliteľná súvislosť medzi väzobným dôvodom uvedeným v zákone a rozhodnutím sudcu alebo súdu, a to nielen pri rozhodnutiach o vzatí do väzby, ale aj počas ďalšieho trvania väzby. Zákonnosť väzby je zároveň determinovaná aj skutkovými okolnosťami, ktoré by svojou podstatou mali dať ratio decidendi (nosné dôvody) na uplatnenie vhodného zákonného ustanovenia. S touto konštatáciou úzko súvisí aj obsah základného práva podľa čl. 17 ods. 5 ústavy, z ktorého vyplýva oprávnenie konkrétnej osoby na preskúmanie okolností svedčiacich pre a proti väzbe, ale zároveň aj povinnosť súdu rozhodnúť na základe konkrétnych skutočností, a nie na základe abstraktnej úvahy (III. ÚS 271/07).

Podľa § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku obvinený môže byť vzatý do väzby len vtedy, ak doteraz zistené skutočnosti nasvedčujú tomu, že skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, bol spáchaný, má znaky trestného činu, sú dôvody na podozrenie, že tento skutok spáchal obvinený a z jeho konania alebo ďalších konkrétnych skutočností vyplýva

dôvodná obava, že bude pôsobiť na svedkov, znalcov, spoluobvinených alebo inak mariť objasňovanie skutočností závažných pre trestné stíhanie.

Podľa § 72 ods. 2 Trestného poriadku vziať do väzby možno len obvinenú fyzickú osobu. Uznesenie o vzatí do väzby sa musí odôvodniť aj skutkovými okolnosťami. O väzbe rozhoduje súd a v prípravnom konaní na návrh prokurátora sudca pre prípravné konanie. Pred rozhodnutím o vzatí alebo nevzatí obvineného do väzby musí byť obvinený vypočutý.

Najvyšší súd (v právomoci ktorého bolo posúdenie skutkových a právnych otázok relevantných na rozhodnutie o vzatí sťažovateľa do väzby) vychádzal pri odôvodňovaní svojho uznesenia o vzatí sťažovateľa do väzby z dosiaľ zabezpečených a vykonaných dôkazov, ktoré špecializovaný súd v uznesení z 24. marca 2011 konkretizoval v dostatočnom rozsahu, a preto na nich v podrobnostiach najvyšší súd len odkázal.

Najvyšší súd dospel k názoru, že z týchto dôkazov vyplýva „*dôvodné podozrenie v rovine rozumnej istoty*“, že sťažovateľ a ďalší spoluobvinený sa mali dopustiť skutkov, pre ktoré bolo začaté trestné stíhanie a ktoré majú znaky stíhaných trestných činov. Sťažnostný súd sa však nestotožnil s odôvodnením špecializovaného súdu vo vzťahu k nevzatiu sťažovateľa do kolúznej väzby [§ 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku], pretože špecializovaný súd sa v uznesení z 24. marca 2011 vôbec nevenoval skutočnosti, že obaja obvinení mali legalizovať príjmy z trestnej činnosti získané formou úplatkov prostredníctvom firiem rodinných príslušníkov. Najvyšší súd k tomu v napadnutom uznesení uviedol:

„... obvinení Ing. L. D. a Ing. P. Ž. mali podľa doposiaľ zabezpečených dôkazov legalizovať príjmy z trestnej činnosti získané vo forme úplatkov – provízií prostredníctvom firiem svojich manželiek, a to Ing. K. I. a jej otca cez L., s. r. o. N. a M. Ž. cez Bc. M. Ž. – M. Nie bez zanedbateľného významu je v tomto smere aj skutočnosť, že korunný svedok tejto trestnej činnosti je synom sestry manželky obvineného Ing. P. Ž. Vzhľadom na počiatkové štádium trestného stíhania tieto objektívne skutočnosti zakladajú reálnu obavu, že by sa obvinení Ing. L. D. a Ing. P. Ž. mohli dopustiť konania uvedeného v ustanovení § 71 ods. 1 písm. b) Tr. por. zvlášť keď ide o trestnú činnosť, ktorá mala byť páchaná po dlhší čas

a viacerými čiastkovými útokmi, kde dokazovaním bude potrebné preukázať mieru, ako konanie každého z nich prispelo k spáchaniu tejto trestnej činnosti, eventuálne participáciu aj iných osôb, ktoré pochádzajú z rodinného prostredia obvinených.

Z týchto dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky na podklade podaných sťažností podľa § 194 ods. 1 písm. a/ Tr. por. zrušil napadnuté uznesenie v celom rozsahu a sám vo veci rozhodol tak, že podľa § 72 ods. 2 Tr. por. z dôvodu uvedeného v § 71 ods. 1 písm. b/ Tr. por. obvinených Ing. E. D. a Ing. P. Ž. vzal do väzby s tým, že väzba obvinených začala plynúť nasledovne, u Ing. E. D. od 22. marca 2011 o 06.08 hod. a u obvineného Ing. P. Ž. od 30. marca 2011 o 15.15 hod., u neho sa do doby trvania väzby započítava aj doba obmedzenia osobnej slobody od 22. marca 2011 do 24. marca 2011, pričom u oboch sa bude vykonávať v Ústave na výkon väzby v Bratislave.“

Podľa ústavného súdu existencia zákonného dôvodu kolúznej väzby podľa § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku nevyžaduje [na rozdiel od dôvodu opätovného vzatia do väzby podľa § 71 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku] preukázanie dokonaného kolúzneho konania obvineného, ale postačuje preukázanie takých konkrétnych skutočností, ktoré sú spôsobilé založiť rozumnú (dôvodnú) obavu, že obvinený by sa s veľkou pravdepodobnosťou v prípade ponechania na slobode mohol dopustiť konania kolúznej povahy.

Znenie § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku aplikovaného najvyšším súdom v danej veci ani povaha a účel väzby ako procesného zaisťovacieho inštitútu dočasnej a preventívnej povahy nevyklúčujú interpretáciu a výklad označeného ustanovenia Trestného poriadku, ktoré použil najvyšší súd v sťažovateľovej veci.

Za arbitrárne alebo zjavne neodôvodnené nepovažuje ústavný súd ani jeho hodnotenie zistených skutkových okolností, ktoré je založené na úvahe, že u sťažovateľa a spoluobvineného ide o trestnú činnosť, ktorá bola páchaná po dlhší čas a viacerými čiastkovými útokmi, kde dokazovaním bude potrebné preukázať mieru, ako konanie každého z nich prispelo k spáchaniu tejto trestnej činnosti, prípadne účasť iných osôb, ktoré pochádzajú z rodinného prostredia, čo odôvodňuje obavu, že v prípade prepustenia

na slobodu by sa sťažovateľ (vzhľadom na hrozbu vyplývajúcu z trestného stíhania) pokúšal pôsobiť na svedkov alebo inak mariť objasňovanie skutočností závažných pre trestné stíhanie.

Navyše, trestné stíhanie sťažovateľa je iba v počiatočnom štádiu, ide o prvotné rozhodnutie týkajúce sa zákonnosti jeho väzby, kde sa nerozhoduje o vine, preto pri rozhodovaní o vzatí väzbe sa nevyžaduje istota, že obvinený bude konať podľa § 71 Trestného poriadku, ak nebude vzatý do väzby. Na rozhodnutie o väzbe preto postačuje, že táto hrozba s prihliadnutím na konkrétne skutočnosti je reálna. Trestný poriadok nedefinuje pojem konkrétne skutočnosti, a preto treba vždy vychádzať z povahy konkrétnej veci, osoby obvineného a jeho osobných pomerov.

Takéto úvahy najvyššieho súdu považuje ústavný súd za legitímne a celkom logické, pretože vzhľadom na povahu dôvodov vzneseného obvinenia, charakter a spôsob páchania trestnej činnosti ide o také skutočnosti, ktorými najvyšší súd mohol odôvodniť väzbu. Navyše, v prípade sťažovateľa išlo o prvotné rozhodnutie týkajúce sa zákonnosti väzby, keď vplyv charakteru a závažnosti trestnej činnosti na rozhodnutie súdu je výrazný, na rozdiel od nasledujúcich rozhodnutí súdu týkajúcich sa ďalšieho trvania väzby.

Úlohou ústavného súdu je sledovať, či všeobecné súdy v namietaných rozhodnutiach správne aplikujú právo, či dané rozhodnutia sú odôvodnené a či nenesú znaky arbitrárnosti vyúsťujúce do porušenia niektorého zo základných práv a slobôd. Z uvedeného dôvodu ústavný súd nemôže zasahovať do skutkových a právnych záverov týchto všeobecných súdov, ak ich z daného aspektu možno pokladať za udržateľné.

Po preskúmaní spôsobu a rozsahu odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu a s ohľadom na dôvody, ktoré sťažovateľ uviedol v predmetnej sťažnosti, ústavný súd nezistil, že by z tohto rozhodnutia vyplývala jednostrannosť, ktorá by zakladala svojvôľu alebo takú aplikáciu príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Podľa právneho názoru ústavného súdu je odôvodnenie dôvodov kolúznei väzby síce stručné, avšak ústavnoprávne udržateľné.

Ústavný súd vzhľadom na uvedené skutočnosti nedospel k názoru, že by skutkové alebo právne závery najvyššieho súdu bolo možné kvalifikovať ako zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak nezlučiteľné s označenými článkami ústavy, a preto sťažnosť odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti bolo bez ďalšieho právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi obsiahnutými v sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. júna 2011